

Motion till riksdagen 2017/18:1505

av **Margareta Larsson (-)**

Läkemedelsanvändningen på anstalterna

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda effekterna av och samhällskostnaderna för adhd-medicinerna på våra svenska anstalter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

På svenska fängelser och häkten har en tidigare studie visat att mellan 25–45 % av de intagna har adhd. Under tre år har ett pilotprojekt bedrivits på Norrtäljeanstalten där 30 intagna fick äta mediciner mot adhd. Den rapport som sedan redovisades menade att projektet genererade vinster i mångmiljonklassen.

Adhd har hittills inom svensk psykiatri definierats som ett ärftligt neuropsykiatriskt handikapp orsakat av en kemisk obalans i hjärnan. Denna rent biologiska definition som utesluter psykosociala faktorer är bristfällig eftersom varken ärftlighet eller kemisk obalans kan mätas med blodprover, röntgen eller på annat sätt beläggas. Trots detta sipprar enorma summor ut från statskassan för att subventionera dessa läkemedel vilket tenderar öka från år till år. Explosionen av adhd-diagnoser i Sverige de senaste tio åren borde väcka till eftertanke då det anses orimligt, enligt min uppfattning, att befolkningen plötsligt fått sådana plötsliga ärftliga hjärnskador att de behöver medicineras, i många fall livet ut. Kriminalvården behandlar intagna med metylfenidat, en stimulant för det centrala nervsystemet som är narkotikaklassat av Läkemedelsverket. Dessa läkemedel bidrar även till ytterligare möjligheter till smuggling och försäljning inom den missbrukande kretsen på anstalterna. Metylfenidat är svårare att upptäcka med de gängse urinprover man handhar på anstalter och kräver därför en dyrare lösning för analys för att upptäcka.

Bruket av psykofarmaka inom kriminalvården har följt samma utveckling som resten av samhället, bara ännu tydligare med en snabb ökning de senaste tio till femton åren. Idag är fångar på de svenska anstalterna överhuvudtaget storkonsumenter av mediciner. Fängelser har därmed med andra ord blivit ett slags "nervkliniker" allt från adhd-mediciner, antidepressiva och sömnmedel. Den legala amfetamindistributionen på

fängelserna kan knappast vara något som missbrukare själva protesterar mot då preparaten i många fall ersätter ursprungsdrogen. Det är ingen nyhet att Ritalin även i små doser är starkare än kokain, och enligt en studie på KI, även kan framkalla skadliga förändringar i hjärnan. Enligt en av världens mest kända hjärnforskare, Nora Volkov, hävdar även bestämt att Ritalin skadar hjärnan mer än kokain. Adhd klassificeras som en funktionsnedsättning men medicinering sker ofta efter patientens välbehag, enligt Orsolya Hoffman, överläkare vid Beroendecentrum i Eskilstuna och konsultläkare vid Kriminalvården i Stockholm. Han menar sig ha sett en stor riskfaktor i möjligheten att bedöma om patienten faktiskt uppvisar sjukdomssymptom – eller snarare drogabstinens. Forskaren Nora Volkow har även konstaterat att efter ett års adhd-medicinering återfinns i hjärnan 25 % mer av ett protein som transporterar bort dopamin. Detta ger behov av allt större dosering samt försvårade adhd-problem när medicinering upphör.

Psykiatrisamordnaren Anders Milton var den som tillsammans med kända psykiatriker ursprungligen drog igång projektet för utskrivning av narkotika till missbrukare och kriminella. Man menade att personer med adhd skulle behandlas med dessa droger och man presenterade vetenskapliga undersökningar som visade att 25 procent (vilket man senare skruvade upp till 50 procent) av alla fångar har adhd. Drogerna visade sig göra internerna lugna och på uppdrag av kriminalvården fick således nationalekonomen Ingvar Nilsson granska adhd-projektet. Hans rapport visade att om så även 30 % av deltagarna med hjälp av medicinerna kan sluta sin kriminella verksamhet finns stora samhällsvinster. Kriminalvården hänvisar därmed till tre studier. En vid Höganäsanstalten som har underkänts av Socialstyrelsen på grund av för högt bortfall. En andra i Norrtälje i nära allians med medicinindustrin vilken saknar annat än anekdotisk uppföljning. Dessa två studier uppges vara felaktigt blinda för deltagare och har därmed enligt Läkemedelsverket ringa vetenskapligt värde.

De samhällsvinster man tror sig göra med att försöka medicinera bort kriminellt beteende bör därför sättas under lupp då ingen uppföljning vare sig skett eller sker för interner som frigivits och behandlats med ersättningsdroger. Risk för återfall i missbruk och kriminalitet torde därmed vara relativ hög då man inte på ett seriöst sätt tagit itu med själva beroendeproblematiken. Risken är därför att den gängse metoden blir dyrare för samhället då staten subventionerar stora belopp av läkemedel som i slutledet inte gör någon nytta i det långa loppet, alternativt förvärrar situationen. Man bör därför ompröva ett ställningstagande till att medicinera interner med adhd-droger då det hittills saknas replikerat forskningsunderlag. Ärftlig kriminalitet och medicinska experiment med fångar ger obehagliga associationer.

Margareta Larsson (-)